

Archeologisch onderzoek Lies- kes Wengs te Leuth

Inventariserend veldonderzoek

GRONTMIJ ARCHEOLOGISCHE RAPPORTEN 194

Archeologisch onderzoek Lies- kes Wengs te Leuth

Inventariserend veldonderzoek

GRONTMIJ ARCHEOLOGISCHE RAPPORTEN 194

Definitief

ISSN 1573-5710

Opdrachtgever:
Lentjes Jansen

Grontmij Nederland bv
Assen, 6 juni 2006

Verantwoording

Titel : Archeologisch onderzoek Lieskes Wengs te Leuth
Grontmij Archeologische Rapporten 194

Projectnummer : 192988

Documentnummer : 192988

Revisie : 0

Datum : 6 juni 2006

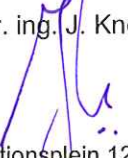
Auteur(s) : mevr. drs. L. Soetens

e-mail adres : laura.soetens@grontmij.nl

Gecontroleerd : mevr. drs. M. Hopman

Paraaf gecontroleerd :

Goedgekeurd : dhr. ing. J. Knol

Paraaf goedgekeurd :

Contact : Stationsplein 12
9401 LB Assen
Postbus 29
9400 AA Assen
T +31 592 33 88 99
F +31 592 33 06 67
E noord@grontmij.nl

Administratieve gegevens		
Datum opdrachtver- strekking	1 augustus 2005	
Opdrachtgever	Lentjes Jansen	
Uitvoerder	Grontmij Nederland bv192988	
	mevr. drs. L. Soetens	
Bevoegd gezag	Gemeente Ubbergen (Gld)	
Locatie	gemeente	Ubbergen
	Plaats	Leuth
	toponiem	Lieskes Wengs
	RD-coördinaten	Noord: 197.171; 428.338 Zuid: 197.303; 428.253
	Kaartblad	40D
	CIS-code	17663

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Algemeen	5
1.2	Aanleiding en doelstelling.....	5
2	Bureaustudie.....	6
2.1	Werkwijze	6
2.2	Historische en huidige situatie	6
2.3	Geologie en bodem	6
2.4	Bekende archeologische waarden	7
2.5	Archeologische verwachting.....	8
3	Veldonderzoek	9
3.1	Algemeen	9
3.2	Bodem	9
3.3	Archeologie	10
4	Evaluatie.....	11
4.1	Samenvatting en conclusie.....	11
4.2	Aanbeveling	11

Bijlage 1
Locatie plangebied

Bijlage 2
Locatie boringen

Bijlage 3
Boorprofielen

1 Inleiding

1.1 Algemeen

Lentjes Jansen heeft aan Grontmij Nederland bv opdracht verleend voor het uitvoeren van een Inventariserend Veldonderzoek (IVO) in Leuth. Het plangebied ligt aan de oostkant van Leuth aan de Botsestraat en heeft een oppervlakte van 1,4 hectare.

1.2 Aanleiding en doelstelling

Aanleiding voor het onderzoek is de ontwikkeling van een bedrijventerrein in het plangebied. Bij graafwerkzaamheden ten behoeve van de aanleg van het bedrijventerrein wordt de bodem vergraven en daarmee eventuele archeologische resten vernietigd of verstoord. Doel van het IVO is het opsporen en in kaart brengen van eventueel aanwezige archeologische vindplaatsen. Tevens wordt inzicht verkregen in de bodem, geologie en mate van bodemverstoring in het plangebied. Het onderzoek bestaat uit een bureaustudie, een veldonderzoek en een rapportage.

2 Bureaustudie

2.1 Werkwijze

Tijdens de bureaustudie is aandacht besteed aan de huidige en historische situatie van het plangebied. Verder zijn de bekende en potentiële archeologische waarden in kaart gebracht. Daarbij is gebruik gemaakt van het Archeologische Informatiesysteem (ARCHIS), de Archeologische Monumentenkaart (AMK), alsmede bodem-, topografische en historische kaarten. Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek is een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld. Deze verwachting is in het veld getoetst door middel van een karterend booronderzoek.

2.2 Historische en huidige situatie

Op historische kaarten uit 1850 en 1900 is het plangebied onderdeel van een relatief groot perceel dat in gebruik is als akker. Er is geen bebouwing op het perceel. Op dit moment is het grote perceel opgedeeld in 3 à 4 percelen die gedeeltelijk in gebruik zijn als maïsakker en gedeeltelijk als grasland.

2.3 Geologie en bodem

Het plangebied ligt op de stroomrug van Leuth (Berendsen en Stouthamer, 2001). De sedimentatie van de stroomrug is geëindigd rond het begin van de jaartelling. De top van het zand van de stroomrug wordt verwacht op een diepte van 0 tot 1 m beneden maaiveld (Berendsen e.a. 2001).

De bodem in het plangebied bestaat volgens de Bodemkaart van Nederland blad 40 oost uit kalkloze ooivaaggronden (Rd90C), zware zavel en lichte klei. Deze gronden worden aangetroffen in oude stroomruggen, die duidelijk hoger liggen dan de omliggende gronden. De bovengrond bestaat uit humusarme zware zavel of lichte klei en bevat op veel plaatsen grof zand. Onder de bovengrond zit doorgaans een zwaardere, compacte laag die is ontstaan door inspoeling van lutum. Verder wordt tot 0,60 tot 0,90 m beneden maaiveld weer zware zavel tot lichte klei aangetroffen. Deze laag rust op grof zand, plaatselijk grondhoudend.

2.4 Bekende archeologische waarden

Uit de omgeving van het plangebied zijn zeer veel archeologische waarnemingen geregistreerd in het Archeologische Informatiesysteem (ARCHIS). Op het aangrenzende perceel ten westen van het plangebied is in 2000 een noodopgraving uitgevoerd. Er zijn toen veel aanwijzingen aangetroffen voor een grafveld uit de Late IJzertijd tot Romeinse Tijd. In de directe omgeving van het plangebied zijn vondsten aangetroffen uit de periode IJzertijd tot en met Late Middeleeuwen.

Tabel 1: overzicht van archeologische perioden¹

Periode	Tijd
Laat-Paleolithicum (Oude Steentijd)	tot 9000 voor Christus
Mesolithicum (Midden Steentijd)	9000 – 4900 voor Christus
Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	5325 – 1900 voor Christus
Bronstijd	1900 – 800 voor Christus
IJzertijd	800 – 12 voor Christus
Romeinse Tijd	12 voor Christus - 450 na Christus
Vroege Middeleeuwen	450 – 1050 na Christus
Late Middeleeuwen	1050 – 1500 na Christus
Nieuwe Tijd	1500 na Christus – heden

Op de Archeologische Monumentenkaart (AMK) staan terreinen aangegeven die op grond van richtlijnen een archeologische waarde hebben gekregen. De terreinen zijn ingedeeld in vier categorieën: terreinen van archeologische betekenis, waarde, hoge waarde en zeer hoge waarde (waaronder beschermde monumenten). Direct ten oosten en noorden van het plangebied zijn twee terreinen van hoge archeologische waarde aangewezen. Het archeologische terrein ten oosten van het plangebied, nummer 3907, heeft vondsten opgeleverd uit de IJzertijd en Romeinse Tijd. De vondsten zijn aangetroffen aan het oppervlak. De bewoningslaag bevindt zich waarschijnlijk direct aan het maaiveld of net onder de bouwvoor. Ten noorden van het plangebied ligt terrein nummer 3907. Op dit terrein is IJzertijd aardewerk aangetroffen. Op 0,40 m beneden maaiveld is een bewoningslaag aangetroffen.

De archeologische verwachtingenkaart IKAW geeft een gebiedsindeling in vier categorieën weer op basis van de verwachting van archeologische vondsten (gebieden met een zeer lage, lage, middelhoge dan wel hoge archeologische verwachting). Het plangebied, en de omgeving ervan, heeft een hoge archeologische verwachtingswaarde.

¹ Ten behoeve van de dateringen is gebruik gemaakt van Lanting en Van der Plicht, 1996, 2000 en 2002.

2.5 Archeologische verwachting

Uit het bovenstaande onderzoek blijkt dat het plangebied in een groot gebied ligt, waar veel archeologische vondsten zijn aangetroffen. De kans is groot dat ook in het plangebied resten aangetroffen worden uit de IJzertijd tot en met de Late Middeleeuwen. Indien ze aanwezig zijn worden de vondsten aangetroffen in de top van de stroomrug, die wordt verwacht op 0 tot 1 m beneden maaiveld.

3 Veldonderzoek

3.1 Algemeen

Het veldonderzoek is uitgevoerd op 11 augustus door een veldbodemkundige en een archeoloog. Er zijn 13 boringen verricht ten behoeve van archeologisch onderzoek, dit komt overeen met een dichtheid van 10 boringen per hectare. De boringen zijn bodemkundig beschreven en bestudeerd op het voorkomen van ‘vuile’ lagen die kunnen duiden op bewoningslagen. De vrijkomende grond is geïnspecteerd op archeologische indicatoren zoals fragmenten vuursteen, aardewerk, houtskool, bot et cetera. Van de boorpunten zijn de RD-coördinaten ingemeten met behulp van DGPS en is de hoogte ingemeten ten opzichte van een vast punt. Het plangebied was ten tijde van het veldonderzoek in gebruik als grasland. Het was niet mogelijk een oppervlaktekartering uit te voeren. De locaties van de boringen staan in bijlage 2, de boorprofielen in bijlage 3.

3.2 Bodem

De zandondergrond begint in het plangebied op grotere diepte dan aangegeven op de verschillende kaarten (zie tabel 2). Alleen in boringen 1, 8, 9 en 10 is binnen 1 m beneden maaiveld zand aangetroffen (tabel 2). In boring 10 is bovendien de meest ondiepe zandlaag van kleiig zand; pas op een diepte van 1 m beneden maaiveld begint kleiarm zand. In het gehele gebied was de zandlaag schoon, in boring 7 en 8 licht humeus. In boring 6 wordt het zand pas aangetroffen op een diepte van 2,18 m, het verschil met de dichtstbijzijnde boring, nummer 7 zanddiepte van 1,08 m, is groot. Boven het zand van de stroomrug is zavel afgezet, wellicht ten gevolge van een doorbraak van de stroomrug. Ook in de lichte klei en zavel zijn geen ‘vuile’ lagen aangetroffen die op bewoningslagen kunnen duiden.

Tabel 2: Gegevens van de boringen.

Nr.	Hoogte ² (m)	Zanddiepte ³ (m)
1	0,02	0,83
2	0,02	1,13
3	0,02	1,83
4	0,00	1,50
5	0,13	1,07
6	0,27	2,18
7	0,22	1,08
8	0,15	0,65
9	0,11	0,69
10	0,10	0,90
11	0,15	1,65
12	0,26	1,54
13	0,16	1,24

3.3 Archeologie

Er zijn tijdens het veldonderzoek geen archeologische resten of bewoningslagen aangetroffen. Het plangebied ligt op een stroomrug, die is afgedekt met lichte klei en/of zavel en is waarschijnlijk een gunstige plaats voor bewoning geweest in het verleden.

² Hoogte is relatief: boring 4 is het laagste punt

³ Zanddiepte is gerelateerd aan de hoogte

4 Evaluatie

4.1 Samenvatting en conclusie

De gemeente Ubbergen heeft aan Grontmij Nederland bv opdracht verleend voor het uitvoeren van een Inventariserend Veldonderzoek (IVO) in Leuth.

Aanleiding voor het onderzoek is de ontwikkeling van een bedrijventerrein in het plangebied. Bij graafwerkzaamheden ten behoeve van de aanleg van het bedrijventerrein wordt de bodem vergraven en daarmee eventuele archeologische resten vernietigd of verstoord. Doel van het IVO is het opsporen en in kaart brengen van eventueel aanwezige archeologische vindplaatsen.

Uit het bureauonderzoek kan geconcludeerd worden dat de kans op het aantreffen van archeologische resten in het plangebied hoog is. Er worden vondsten verwacht uit de IJzertijd tot en met de Late Middeleeuwen. In de directe omgeving van het plangebied zijn veel waarnemingen geregistreerd en enkele AMK-terreinen aangewezen.

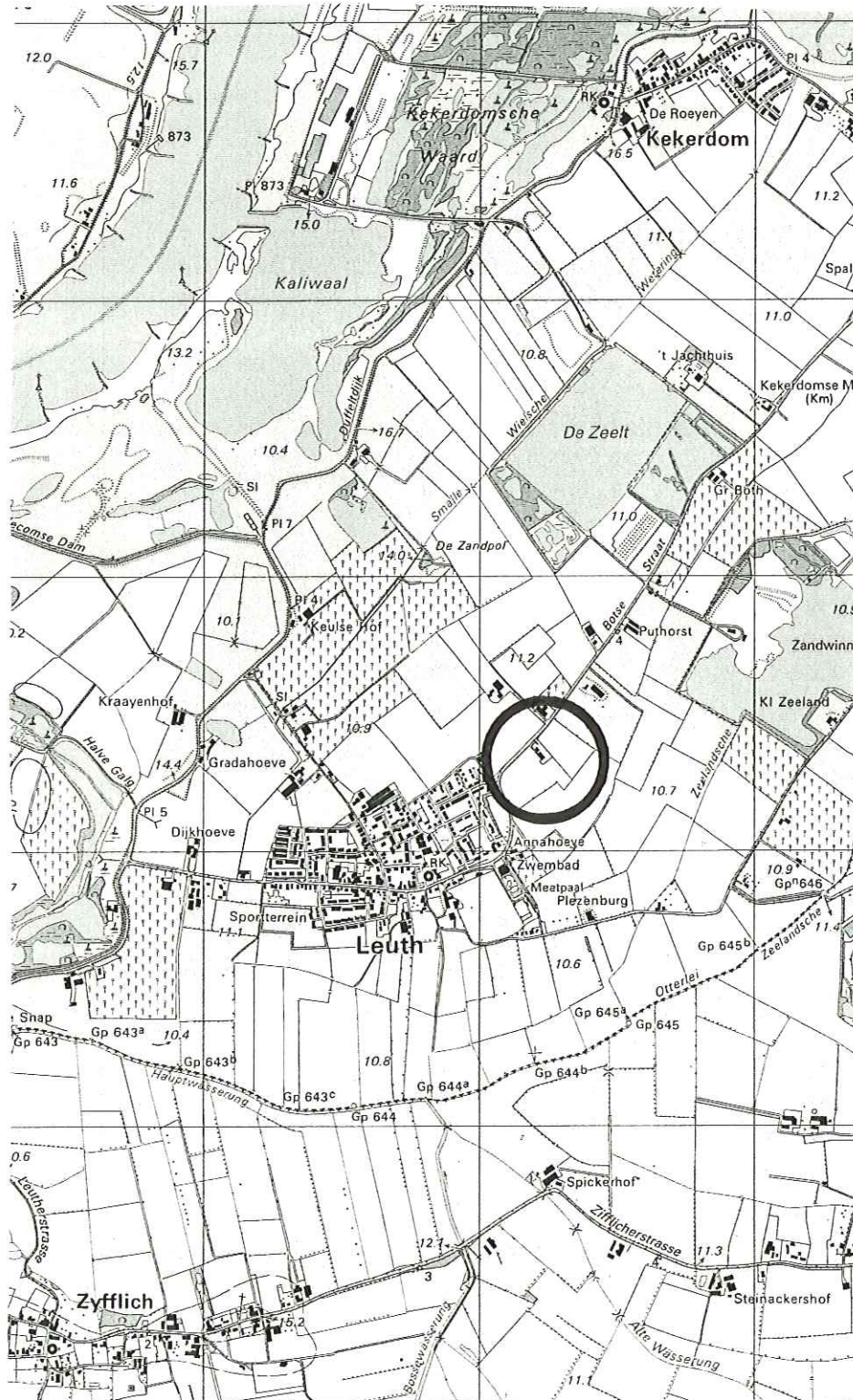
Tijdens het veldonderzoek is gebleken dat het plangebied op een afgedekte stroomrug ligt. Er zijn geen archeologische resten of aanwijzingen voor bewoningslagen aangetroffen.

4.2 Aanbeveling

Hoewel er geen archeologische resten zijn aangetroffen tijdens het veldonderzoek, willen wij u erop attenderen dat het onderzoek is gebaseerd op een steekproef (overeenkomstig de richtlijnen). Het plangebied ligt in een omgeving waar zeer veel archeologische resten zijn aangetroffen. Bovendien bevindt zich in de ondergrond een stroomrug waarop in de nabije omgeving bewoningsresten aanwezig zijn. Er wordt daarom aanbevolen de grondwerkzaamheden te laten begeleiden door een archeoloog. Dat betekent dat een archeoloog aanwezig is bij graafwerkzaamheden en eventuele archeologische vondsten registreert. Over dit advies dient contact te worden opgenomen met de provinciaal archeoloog van Gelderland, mevr. drs. F. de Roode.

Bijlage 1

Locatie plangebied

Schaal 1:25.000

Locatie Plangebied

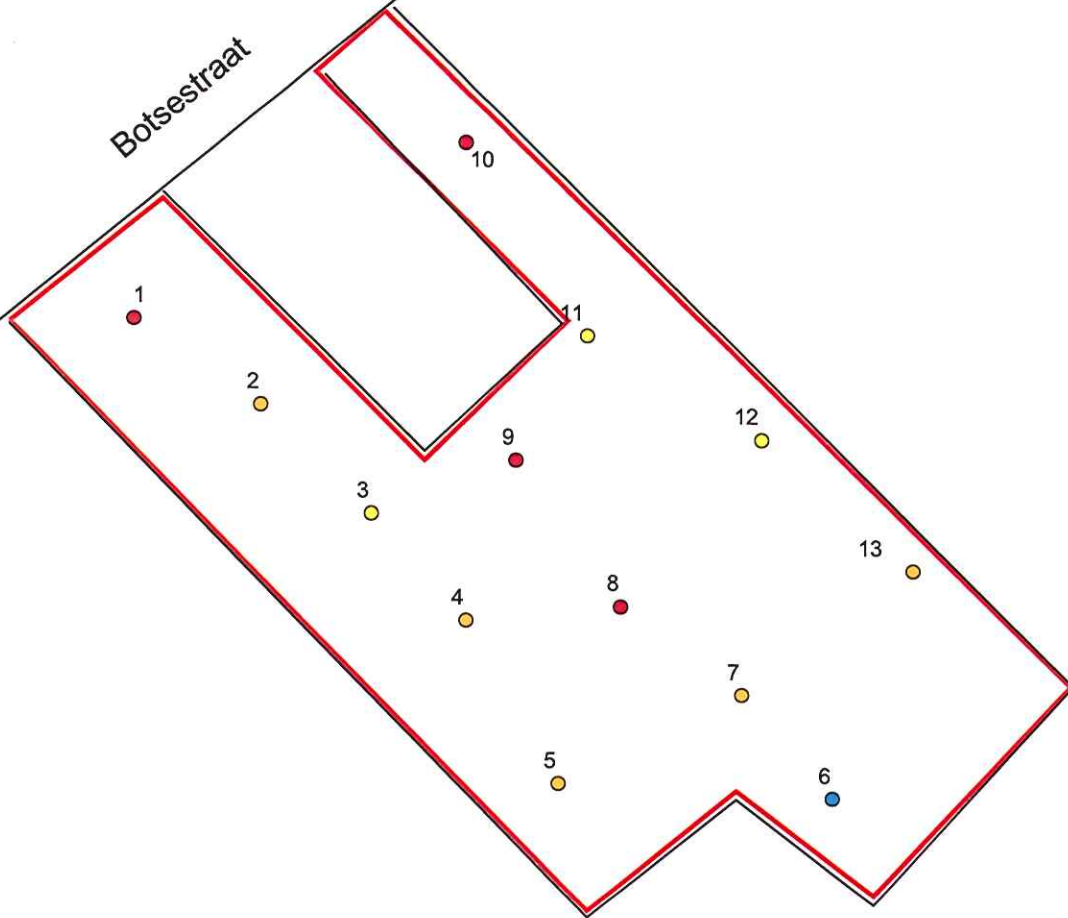
bijlage: 1
PN: 192988

Bron: Grote Provincie Atlas Gelderland/Betuwe

Bijlage 2

Locatie boringen

Botsestraat

Legenda

Relatieve zanddiepte

- tot 1 m
- 1-1,5 m
- 1,5-2 m
- 2-2,5 m

Archeologisch Onderzoek Lieskes Wengs te Leuth

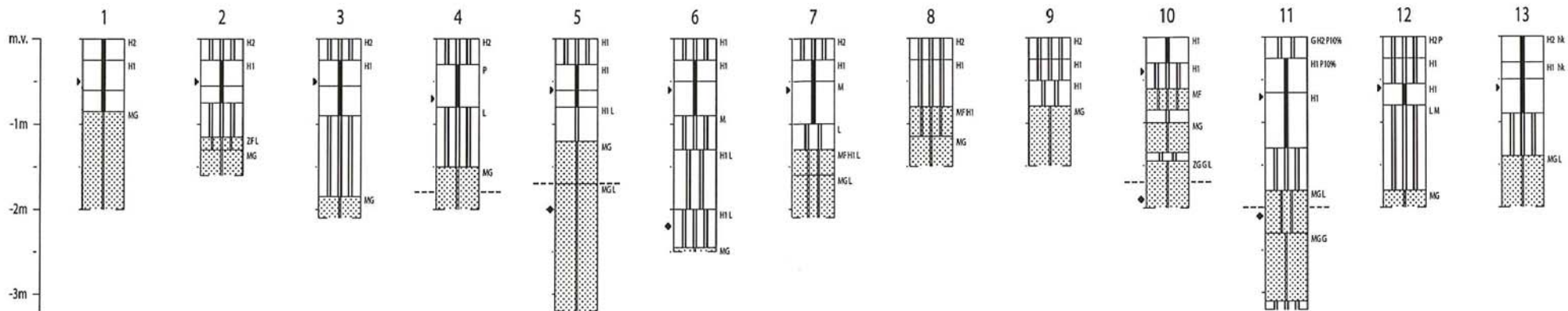
Resultaten veldonderzoek
Opdrachtgever: Lentjes Jansen
Schaal: 1 : 1.500
Bron: Veldwerk Grontmij augustus 2005

projectnummer: DR 192988	
versie 0	datum: 29-08-05
getekend LS	gecontroleerd MH

Bijlage 3

Boorprofielen

ix houtskool

grondwaterstandsdatum 050812

voor verklaring van de boorprofieltekens zie bijgaand verklaringsblad

		project: ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK LIESKES WENGES TE LEUTH	
opdrachtgever: LENTJES JANSEN		onderdeel: Boorprofiel	
wijzigingen: code: d.d.: omschrijving: get.: acc.:		schaal: 1:50 bestek:	
_____ _____ _____		datum: aug.'05 get: YH acc: formaat:	
_____ _____		order nr: 192988 A3	
_____ _____		tekening nr: 01052079	
© Grontmij tel: _____		bijlage nr: 3 in 1 bladen bladnr: 1	

Legenda

Minerale sedimenten

Indeling naar lutumgehalte (delen < 2 µm)
(voor waterafzettingen)

	zeer kleiarm zand (0 - 3% lutum)
	matig kleiarm zand (3 - 5% lutum)
	kleiig zand (5 - 8% lutum)
	zeer lichte zavel (8 - 12% lutum)
	matig lichte zavel (12 - 18% lutum)
	zware zavel (18 - 25% lutum)
	lichte klei (25 - 35% lutum)
	matig zware klei (35 - 50% lutum)
	zeer zware klei (meer dan 50% lutum)

Veen

	veen
	kleiig veen
	zandig veen

Aanduidingen (gebruikt in combinatie met bovenstaande indeling)

Indeling van zand naar korrelgrootte

UF	uiterst fijn zand	(M50-cijfer 50- 105 µm)
ZF	zeer fijn zand	(M50-cijfer 105- 150 µm)
MF	matig fijn zand	(M50-cijfer 150- 210 µm)
MG	matig grof zand	(M50-cijfer 210- 420 µm)
ZG	zeer grof zand	(M50-cijfer 420- 2000 µm)

Indeling naar leemgehalte (delen < 50 µm)
(voor windafzettingen)

	zeer leemarm zand (0 - 5% leem)
	matig leemarm zand (5 - 10% leem)
	zwak lemig zand (10 - 18% leem)
	sterk lemig zand (18 - 33% leem)
	zeer sterk lemig zand (33 - 50% leem)
	zandige leem (50 - 85% leem)
	siltige leem (meer dan 85% leem)

geur

- geen geur
- zwakke geur
- matige geur
- sterke geur
- uiterste geur

olie

- geen olie-water reactie
- zwakke olie-water reactie
- matige olie-water reactie
- sterke olie-water reactie
- uiterste olie-water reactie

p.i.d.-waarde

- >0
- >1
- >10
- >100
- >1000
- >10000

monsters

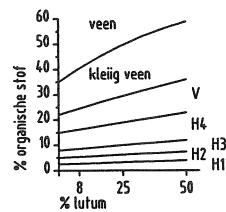
- geroerd monster
- ongeroerd monster

overig

- bijzonder bestanddeel
- Gemiddeld hoogste grondwaterstand
- grondwaterstand
- Gemiddeld laagste grondwaterstand

Indeling naar gehalte organische stof

H1	humusarm
H2	matig humeus
H3	zeer humeus
H4	humusrijk
V	venig

www.grontmij.nl